

70. výročí osvobození Československa

70 LET ŽIVOTA V MÍRU

9. ledna 1945 jsem se narodil a byla ještě válka. V dubnu 1945 vstoupili do Domažlic vojáci americké armády z druhé pěší divize generála Robertsona.

Naši rodiče je vítali jako osvoboditele. Válka však ještě pokračovala. 9. května bylo osvobozeno Rudou armádou naše hlavní město, některé drobné střety pokračovaly až do 14. května. Radost z porážení fašismu byla nezměrná a v osvobozené republice se řízení věcí veřejných ujímaly národní výbory. Přesto, že naprostou většinu našeho území osvobodila Rudá armáda a život zde položilo více jak 150 000 rudoarmějců, bylo naše osvobození dáno jejím předchozím vítězným tažením od Stalingradu až do Berlína. Přineslo svobodu Evropě a bylo zárukou našeho sedmdesátiletého mírového života. To je dnes zpochybňováno a po maškarním přechodu amerických jednotek přes naše území před několika dny jsme se dočkali toho, že osvoboditel je označován za okupanta. Například zastupitelstvo Pardubice

v pondělí 30. března rozhodlo, že památník osvobození v Tyršových sadech, připomínající vojáky Rudé armády bude odstraněn. Primátor města řekl: "...Měli bychom konečně dát najevo, že skutečnými osvoboditeli byli v květnu 1945 jen Američané. A to i tady v Pardubicích." Pardubičtí zastupitelé se shodli na tom, že by byli rádi, kdyby jejich příklad inspiroval i další obce. Jejich hloupý záměr však zatím uskutečněn není a věřím, že je ani v náznu žádná obec či město nenapodobí.

Myslím, že dějiny nelze měnit, ale lze je samozřejmě vykládat buď pravdivě nebo lživě. Mnoho našich lidí ztratilo důvěru v Sovětský svaz příchodem vojsk Varšavské smlouvy v roce 1968. Ano, ale dnes neexistuje SSSR a VS, ale Rusko. Vytvořila se řada samostatných států, zanikla Varšavská smlouva a všichni by chtěli dál žít v míru. Bohužel druhý relikv studené války, pakt NATO, se dál rozšiřuje a jeho členy jsme i my a tak mám obavy, aby příští generace mohly žít v míru, tak jako my.

Ne všichni měli takové štěstí. Například v Korei letos uplyne 70. let od rozdělení Korejského poloostrova a Severní a Jižní Korea zůstávají od války 1950-1953 ve válečném stavu ve válečném příměří.

Nyní je Rusko kritizováno za připojení poloostrova Krym, kde Američané chystali otevřít další již 726 vojenskou základnu ve světě. Proč?

Naproti tomu USA jen po válkách posledních let v Jugoslávii, Afghánistánu, Iráku, Sýrii, Libyi, Jemenu, kde se různou měrou angažovaly, stály i za protiústavním převratem na Ukrajině a pomohly na svět nové profašistické vládě. Tuto politiku vysvětlil pro Evropský ekonomický věstník ředitel Institutu globálních perspektiv na Columbijské univerzitě, profesor, doktor Paul Christie. Na otázku: nechystá se Západ odevzdat Ukrajinu Rusku odpověděl: „Zdali zůstane na mapě světa jediná Ukrajina, nebo se rozpadne, to nemá pro řešení základního problému žádný význam. Hlavní úkol událostí na Ukrajině je rozdělit Evropu a Rusko natolik, aby se Evropané zřekli spolupráce s Ruskem a přeorientovali svou ekonomiku na kompletní spolupráci s USA. Ukrajina je jen prostředek, s jehož pomocí je možné řešit všechny problémy USA, aniž vtáhnou svět do další světové války.“ Takže Evropa a ostatní svět musí zachránit USA?

Tím je jasně osvětlena současná situace. Právě proto odmítáme občanskou válku na Ukrajině. Nechceme válku ani v arabském světě ani v Jižní Americe ani v Evropě. Nechceme válku nikde na světě. Nechceme žádné vojenské základny, plačící děti bez rodičů, mrtvé a zubožené. To je náš odkaz milionům padlým ve II. světové válce. Chceme rozpuštění NATO a věnování promrhávaných prostředků na zbrojení ve prospěch udržitelného mírového života na planetě Zemi. *Ladislav Urban*

EVROPA ŽIJE JIŽ 35 LET V MÍRU

Ne, opravdu jsem se nespletl v letopočtu. Je to jen vzpomínka na téma mé maturitní práce. Bylo mi krásných jednadvacet let a válka pro mě byla dávná minulost. Protože jsem však rád četl válečné romány od nejrůznějších autorů, tak mi toto téma připadalo poměrně jednoduché na psaní písemné práce.

Nikdy by mě ani ostatní maturanty v té době nenapadlo, že uplynutí dalšího pětaticetiletého období bude válka v Evropě něco tak blízkého a reálného. Jistě, konflikt v bývalé Jugoslávii se dá považovat jen za cosi krátkodobého a lokálního, ale situace na východní Ukrajině a v celé východní Evropě ve mně vyvolává docela obyčejný lidský strach.

To jsou mocní dnešního světa opravdu tak hloupí, že si myslí, že by globální válečný konflikt mohl někdo přežít? Údajně existují i automatické odvetné mechanismy na odpálení jaderných raket. Tedy: „...vy zlikvidujete totálně nás, ale naše rakety nás pomstí!“ Hrašení zbraněmi mi z tohoto úhlu pohledu připadá více než hloupé.

Dokáže lidstvo vzít rozum do hrsti a zabránit válečným hrůzám???

Josef Bartoníček

OSVOBOZENÍ ZÁPADNÍ ČÁSTI ČESKOSLOVENSKÉ REPUBLIKY

K prvnímu kontaktu americké armády s územím předmnichovského Československa došlo 18. dubna 1945. Stalo se tak u obce Hranice ležící poblíž Aše. O tento kontakt se postarala předsunutá hlídka 3. praporu 358. pluku 90. pěší divize generála Earnesta. Tato divize v této chvíli ještě spadala pod V. sbor 1. armády generála Hodgese, posléze však byla přičleněna k XII. sboru Pattonovy 3. armády. O dva dny později pak 2. motoskupina 90. divize osvobodila Aš. K prvním větším střetům části V. sboru (patřícímu v této době stále k 1. americké armádě) s Němci došlo 25. dubna 1945, kdy se rozhořel boj o Cheb. Zde se střetli muži 97. pěší divize V. sboru (gen. Halsey) s německým 33. plukem majora Geislera. Převaha Američanů slavila úspěch a Cheb byl osvobozen. Poté došlo na osvobozeném území k několika dalším bojům spíše lokálního významu. Generál Eisenhower krátce na to postup z politických důvodů musel zastavit, navíc bylo nutné americké oddíly reorganizovat. 29. dubna se konečně hlavní část V. sboru (neboť v Československu zatím byla pouze jeho část) vydala na cestu – z Lipska se přesunula blíže k naším hranicím – do severního Bavorska.

Bojové ztráty americké armády (včetně letectva) v Evropě za druhé světové války			
Země (oblast)	Celkové bojové ztráty	Z toho mrtví	Z nich padli
Rakousko	5972	1846	1736
Belgie	55 257	10 900	9100
Československo	1230	351	337
La Manche a Severní moře	3088	3088	3052
Francie včetně Korsiky	241 137	57 530	48 962
Německo	249 762	57 610	50 133
Maďarsko	1518	406	389
Itálie včetně Sicílie a Sardinie	123 522	30 050	25 900
Nizozemsko	11 889	3201	2699
Rumunsko	2381	758	723
Spojené království	4215	2866	2635
Jugoslávie	2619	714	643
Ostatní nahlášená místa	3220	1048	948

Údaje jsou převzaty ze závěrečného hlášení Armádní bojové ztráty a nebojová úmrtí ve druhé světové válce, zahrnujícího období od 7. 12. 1941 do 31. 12. 1946, a jsou to tedy oficiální americké údaje.

divize musela svádět prudké boje u Kynšperka a Kynžvartu. Nakonec zajala 1500 německých vojáků. Úspěšně si vedly obě další pěší divize. Druhá se dostala ke Klatovům, devadesátá sedmá k Mariánským Lázním. Do večera 5. května byla obsazena linie Planá u Mariánských lázní – Klatovy. Útok na Plzeň se chystal příští den.

Jak si vedly americké jednotky? 1. pěší divize, jak již bylo zmíněno, získala 1 500 zajatců a konečně obsadila Kynšperk. 9. obrněná divize obsadila Rudolec a o den později osvobodila Falknov (dnešní Sokolov), Loket a Horní Slavkov. 2. pěší postupující přes Klatovy na Rokycany zajala 8 000 Němců. 97. pěší osvobodila Konstantinovy Lázně a získala celkem 6 000 zajatců.

Domažlice - náměstí

Nejvážnější ztráty utrpěl Sovětský svaz, který v průběhu války přišel o 27 milionů lidí. Procentuálně nejvyššími ztrátami bylo stíženo Polsko, jež pozbylo takřka pětinu své předválečné populace. Polovinu jeho mrtvých představovali polští Židé. Ze souhrnného počtu obětí tvořili přibližně 83 % příslušníci spojeneckých států a 17 % obyvatelé zemí účastnících se konfliktu na straně Osy. Odhaduje se, že v nacistických koncentračních táborech zahynulo asi 12 milionu civilistů. Dalších 1,5 milionu zemřelo v důsledku bombardování a kolem 14,5 milionu z jiných příčin.

Američanů při osvobozování Československa padlo kolem 400. Zatímco přes 150 000 vojáků Rudé armády zaplatilo svým životem při osvobozování Československa. Armáda USA zhruba osvobodila 12 % území Československa.

Celkem 26,6 milionu sovětských lidí zaplatilo životem ve druhé světové válce.

Petr Cvalín

Hlavní americký útok začal 5. května. Do tohoto dne probíhala reorganizace amerických vojsk. Výjimku tvořila 97. pěší divize, jejíž předvoj se dostal již 1. května k Domažlicím. 5. května 1945 zahájil V. sbor (zhruba 85 000 mužů) útok. Velící V. sboru generál Huebner vydal poslední rozkazy. Hlavním cílem měla být Plzeň. V sestavě sboru byly tři pěší (1., 2. a 97.) a dvě obrněné divize (9. a 16.). 16. obrněná divize měla postupovat po ose Bor – Stříbro – Plzeň, podporována bude 2. a 97. pěší divizí. Po jejím levém křídle měla postupovat 1. pěší divize společně s částí 9. obrněné divize směrem na Karlovy Vary. (Hlavní síly 9. obrněné divize zůstaly v Chebu jako záloha). Pravé křídlo 16. obrněné divize bude krýt 90. pěší divize XII. sboru. Zejména 1. pěší

Výhledy

PRAVDA A FAKTA O DEMARKAČNÍ LINII V ČSR

Je obecným faktem, že v současné době v zájmu vládnoucích elit a jejich snah dosáhnout přepsání historie v jejich prospěch, dochází k řadě pokusů o znevážení nejen faktických výsledků II. Světové války, ale i zpochybňování řady dohod a podepsaných smluv v 2. období průběhu války, a to počínaje Teheránskou konferencí (28. 11. – 1. 12. 1943), přes Jaltskou konferenci (4. – 11. 2. 1945) až konče Postupimskou dohodou vítězných mocností (17. 7. – 2. 8. 1945). O to smutnější je ta situace, že se tak děje i v roce 70. výročí od ukončení nejsmutnější války, jakou kdy lidstvo ve své historii poznalo. Snahy o přepisování historie počaly už listopadem 1989 – stačí jen připomenout Havlovou omluvu sudetským Němcům.

V současné době už to dospělo do takové situace, že Sovětský svaz je označován za útočného agresora proti Polsku, proti Německu a jako výsměch historii je fantasmagorická představa, že Rudá armáda neosvobodila tehdejší Československo, ale že ho dobyla. Jako „jediným“ osvoboditelem naší země je označována 3. armáda USA pod vedením generála Pattona, které ale bylo zakázáno překročit domluvenou demarkační linii a jako osvoboditel vstoupit do Prahy. Současní proameričtí poskokové jsou už tak paranoidní, že zkoumají i to, kdo, jak a kdy byla stanovena demarkační linie na našem území, a to s odvoláním na historiky, kteří se prý shodují, že Jaltská konference demarkační linii v Evropě nestanovila. Tak jak to bylo??

Pojem demarkace (demarkační) pochází z francouzského slova „démarcation“ a ve vojenské terminologii znamená linii oddělující dvě soupeřící strany nebo státy. Výraz se také používá pro oddělení území, která spadají (či v budoucnu budou spadat) pod kontrolu jiných zemí.

Jaltské konference v únoru 1945 se zúčastnili vrcholní představitelé za SSSR Stalin, za USA prezident Roosevelt a za Velkou Británii ministerský předseda Churchill. Kromě nich se konference účastnili jejich ministři zahraničí a náčelníci generálních štábů. Řada materiálů a písemných dokumentů z této konference ještě nebyla odtajněna a problematika demarkační linie v Evropě spadala výhradně do kompetence náčelníků generálních štábů.

S ohledem na uzavřenou smlouvu z 12. 12. 1943 o přátelství, vzájemné pomoci a poválečné spolupráci mezi ČSR a SSSR bylo předběžně stanoveno, že demarkační čáru na území ČSR bude tvořit předmnichovská původní česko-německá hranice z roku 1938. Skutečné určení hranice dotyku západních spojeneckých a sovětských vojsk bude ale ponecháno na vojenských velitelích, kteří mohli nejlépe posoudit situaci na frontách.

V případě ČSR měla demarkační linie mít ryze vojenský účel, aby se zamezilo smísení armád či případnému nechtěnému střetu spojeneckých jednotek Rudé armády postupující k Praze z východu a západních spojeneckých armád postupující ze západu. Osvobození západních a jihozápadních Čech v roce 1945 se odehrávalo zcela v režii americké 3. armády. V jejím čele stál svérázný americký generál Georg Smith Patton.

K prvnímu kontaktu americké armády s územím předmnichovského Československa došlo 18. dubna 1945. Stalo se tak u obce Hranice ležící poblíž Aše. K prvním větším střetům části V. sboru s Němci došlo 25. 4. 1945, kdy se rozhořel boj o Cheb. Převaha Američanů slavila úspěch a Cheb byl osvobozen. Vrchní velitel západních spojeneckých vojsk, generál Eisenhower, z politických důvodů dal postup zastavit a nařídil nutné přeskupení amerických jednotek. Dne 30. 4. 1945 se Eisenhower spojil s náčelníkem generálního štábu Rudé armády generálem Antonovem a žádal ho o posunutí demarkační čáry na osu Karlovy Vary - Plzeň - České Budějovice. Argumentoval tím, že potřebuje kryt levý bok Pattonovy armády při jeho postupu do Rakouska, neboť by jej mohla ohrožovat stále bojeschopná německá armádní skupina "Střed" polního maršála Schörnera. Náčelník generálního štábu Rudé armády generál Antonov žádosti vyhověl. Zde se tak prvně vůbec uvádí geografická poloha demarkační linie, o jejíž existenci české obyvatelstvo ale vůbec nebylo informováno.

Po dosažení této čáry americkými jednotkami ve dnech 5. – 6. května přinášelo tak i mnohá nedorozumění. Na obsazeném území měli Američané zavádět vlastní vojenskou správu, která měla setrvat až do úplného nastolení mírových podmínek a převzetí správy domácími orgány. Organizované skupiny českých dobrovolníků, které chtěly vyrazit na pomoc Pražskému povstání tak nechápaly, proč je američtí osvoboditelé nechtějí přes demarkační čáru pustit.

Samotný generál Patton několikrát žádal jak svého nadřízeného generála Bradleye, tak i samotného vrchního velitele generála Eisenhowera, aby mohl pokračovat na Prahu, ale to mu bylo vždy výslovně zakázáno. Američtí velitelé na demarkační čáře tak mohli vysílat za demarkační linií jen malé průzkumné hlídky, a to jen do vzdálenosti max. 8 – 10 km.

Teprve po příjezdu a setkání se s jednotkami 6. gardové tankové armády a 5. gardového tankového sboru Rudé armády, docházelo k postupnému a podrobnějšímu upřesňování demarkační linie. Režim jejího přechodu se postupně nastoloval pro obyvatelstvo formou vystavených propustek. Tento stav na demarkační linii tak trval až do listopadu 1945, kdy jednotky začaly být postupně odsouvány.

Podívejme se nyní na argumenty zastánců osvobození Prahy americkými vojsky. Na britské straně byl největším zastáncem této myšlenky sám Winston Churchill. Ten se začátkem května 1945 snažil nejen o novou schůzku Velké trojky, ale několikrát žádal jak Trumana, tak i vrchního velitele Eisenhowera, aby generál Patton pokračoval na Prahu. Důvodem jeho snah bylo především politické hledisko na vývoj poválečného uspořádání.

U Pattona však rozhodovaly jiné důvody než u Britů. Tento bezesporu nejúspěšnější americký generál si během války "nevychutnal" žádné triumfální uvítání jako první osvoboditel. Nemohl se vylodit v Normandii v první vlně. Nesměl vstoupit jako první do Paříže, přestože jeho armáda byla při postupu ze všech nejrychlejší. V září 1944 dostal před jeho plánem postupu do Německa z jihu přednost Montgomeryho nesmyslný plán na obsazení mostů v Arnhemu a Nijmegenu. Neúčastnil se jako první přechodu přes Rýn. Nedostal svolení k útoku na Berlín. I Vídeň mu "vyfoukla" Rudá armáda. A tak mu zbyla už jen ta Praha...

Věstislav Křenek

OSVOBOZENÍ POSTŘEKOVA

Před 70 lety skončila 2. světová válka. V dubnu 1945 se válka chýlila ke konci. Od východu osvobozuje naši republiku Rudá armáda. Ze západu se blížila Americká armáda.

Také přes Postřekov Němci ještě přesouvali válečné zajatce a vězně z koncentračních táborů v tzv. POCHO-DECH SMRTI. Z jednoho z nich byla v Postřekově zachráněna patnáctiletá židovská dívka Eva Erbenová. Podařilo se prchnout kolem 500 zajatcům a vězňům, kteří se ukryli ve stodolách a Postřekovští je pak do osvobození živili a starali se o ně. 25. dubna 1945 jsme sledovali bombardování Plzně. Z nepochopitelných důvodů byla již na konci války zcela zničena Škodovka, několik set domů a zabito mnoho obyvatel Plzně včetně dětí.

26. dubna 1945 došlo k bombardování Klenčí. Skupina amerických hloubkových letců se vracela z vnitrozemí a z Klenčí na ně zahájila palbu skupina vojáků Vlasovovy armády, kteří tam byli ukryti. Letci začali shazovat malé tříštivé a zápalné bomby a palubními zbraněmi ostřelovat střed městečka. Hořely zemědělské usedlosti, obytné domy, stará radnice i fara. V té době sloužila v Klenčí u Bozděchů moje sestra. Vyrazili jsme proto se strýcem do hořícího Klenčí, abychom zjistili, zda se jí nic nestalo. U Bozděchů, kde kolem také všechno hořelo, se na naše volání ze sklepa ozval pán i paní, o sestře však nic nevěděli. Tu jsme po delším hledání našli v ložnici pod peřinou a šťastně se s ní vrátili domů.

Na konci dubna se přiblížili Američané k našemu pohraničnímu pásu hor. Bylo slyšet hřmění děl a nad Haltravou jsme sledovali leteckého pozorovatele. V poledne 30. dubna a v noci na 1. května 1945 dopadlo několik dělostřeleckých granátů do různých částí obce. Většina Němců té noci z Postřekova utekla. Zůstala jen asi četa vojáků, kteří za naším domem na Podstanzlouc vrchu měli vybudovanou obranu. Když se začalo proslychat, že na Dílích jsou již Američané, otec mě tam vyslal na zvědy. Bylo to odpoledne 1. května, kdy z lesa začala skutečně vystupovat americká pěchota. Přes podminovaný most u Dobré vody přejela 2 vojenská auta, třetí však bylo výbuchem zničeno a jeho posádka zahynula. Američané čekali odpor Němců, a proto byli překvapeni, že je vítá starosta obce s hudbou. Tohoto vítání se účastnili i první zvědavci z Postřekova, mezi nimi i já.

Klenčí - hřbitov

Když Američané zjistili, že vstoupili na území bývalého Československa, bez dalších rozkazů dál postupovat nechtěli. Na naléhání postřekovských občanů nakonec velitel rozhodl vyslat asi četu vojáků k likvidaci Němců umístěných v Postřekově ve škole a na již zmíněném Podstanzlouc vrchu. Když se dohadovali, kde přesně jsou Němci rozmístěni, přihlásil jsem se, že kolem nich chodím na Díly a že je tam dovedu. Vojáci postupovali v bojovém pochodu se samopaly v rukou. Nad Postřekovem se rozdělili. Polovina šla přes obec, kde ve škole zajala německé strážné, kteří hlídali uprchlíky, a postupovala dále na Klenčí. Druhá polovina, kterou jsem vedl, šla Křivou cestou a pod Podstanzlouc vrchem zajala Němce, kteří tam stáli již připraveni s rukama

nad hlavou. Po částečném zničení jejich zbraní odvedli zajatce do Klenčí, kde bylo velitelství praporu. Když otec zjistil, že Američané odešli a v Pařezově a Otově byli dosud Němci, poslal mě, abych nepoškozené zbraně a náboje zajatých Němců donesl domů. Bydleli jsme v té době ve sklepě. U každého okénka jsme měli připravenou pušku s náboji. Několikrát jsme si i vystřelili, abychom v případě potřeby měli průpravu.

(pokračování na straně 5)

VZPOMÍNKA NA ROK 1945

Život se skládá z maličkostí. Život ale vůbec není maličkost. Každý to ví a přece není na škodu čas od času si tuto skutečnost připomenout.

Jsou věci, na které člověk zapomene ze dne na den. Jsou události v životě člověka, na které se nezapomene nikdy.

Žena-matka nezapomene na dny narození svých dětí... Rádi vzpomínáme na den svatební. Různí lidé mají různé vzpomínky – dobré i zlé. K těm krásným určitě patří 9. květen 1945. Největším zlem na světě je válka. Trvá-li několik let a přinese tolik utrpení – nemůže se člověk dočkat svobody.

Bylo mi v tom roce 10 let, ale ještě teď vzpomínám na noci, kdy kolem nás pochodovaly proudy německých vojáků, na útěk ze školy, když hloubkaři bombardovali nádraží v Klatovech, strašný byl nálet na Škodovku v Plzni, kde zahynuli 2 dospělí synové našich sousedů. Ještě teď mám husí kůži, zní-li ve městě sirény. Dodnes se u nás chodí k hrobu rudoarmějce Ivana Konobalova Těrentěviče. Byl zastřelen 2. května – daleko od své vlasti... Byly to těžké chvíle.

Začátek května byl zvláštní. Mžilo, běhali jsme venku lehce oblečení a poslouchali rozhlas. Praha volala o pomoc: Vnímání, vnímání... Všichni čekali na svobodu. A ona konečně přišla...

Praha vítala sovětské vojáky. A ne jen Praha. Pocházím z Kolínce, městečka mezi Klatovy a Sušicí. Nám svobodu přivezli američtí vojáci. To bylo slávy a radosti.

V naší ulici, kousek od našeho domu, rostl veliký šeffík. Už kvetl, ale zahrada se z jeho květů dlouho netěšila. Celý jsme „orvali“ a zaplavili květy vojáky-osvoboditele. Tanky pro květy nebyly vidět. Byly to chvíle dlouho očekávané, uzdravující, nezapomenutelné.

Vojáci několik dní pobývali v našich domovech. Chodili jsme za nimi na hřiště, obdivovali tanky, výzbroj, milovali je, děkovali. Dodnes mám všechno v paměti. Ve svém životě jsem neopomněla možnosti, abych svým i svěřeným dětem ve škole připomínala okamžiky radosti ze svobody.

Díky za svobodu všem vojákům – zejména padlým!

Růžena Taušerová

Ve středu 2. května 1945 v 11 hodin byli Američané na horním okraji Postřekova oficiálně uvítáni chlebem a solí. Přijeli na dvou bojových vozidlech a po uvítání se vydali v čele ohromného průvodu občanů k pomníku padlých z 1. světové války. Cestou se zpívaly národní písně a hudba hrála do kroku. Po krátkých projevech u pomníku odjeli Američané do Klenčí. V odpoledních hodinách pak dorazila americká jednotka asi v síle roty. Velitelství obsadilo Mlýneckou školu, na Trávníčích se rozmístila dělostřelecká baterie a pozorovatelnu si velitel pořídil v podkrovní světnici v našem domku (č. p. 221), odkud byl dobrý výhled na východ. Odtud pak řídili palbu do prostoru Pařezova, Otova a Ždánova, kde ještě byly německé jednotky.

Američtí vojáci rádi konzumovali vařená vejčička. Protože u nás jich mnoho nebylo, byl jsem vybaven košem na záda, čokoládou, cigaretami a chodil jsem tento tehdy vzácný artikl měnit u sedláků za vejčička. To neušlo kamarádům, a tak jsme společně vyzkoušeli, jak se točí hlava po amerických cigaretách.

5. května v raních hodinách vyrazili Američané z Postřekova spolu s jednotkami dislokovanými v Klenčí přes Horšovský Týn směrem na Plzeň. Jako průvodci s nimi odešlo 11 mužů z Postřekova. Tak u nás skončila 2. světová válka.

Václav Volfík

NÁLETY NA SKLONKU VÁLKY

Těsně před koncem druhé světové války provádělo letectvo USA na území naší vlasti nálety, které nemohly mít a neměly význam pro vojenskou porážku nacistického Německa a při kterých přišly o život stovky lidí, s nadějí očekávajících příchod míru. Mrtví z trosek domů na Vinohradech a Pankráci i zničená historie památných míst jsou volajícím vykřičníkem obžaloby amerického bombardování Prahy na samém konci války, 14. února 1945. Krev zabitých a zmrzačených obyvatel Brna, Zlína a Kralup je věčnou připomínkou bombardování amerického letectva.

17. a 18. dubna 1945, tři neděle před skončením války dali američtí vojenští velitelé svým leteckým silám rozkaz bombardovat vojenské cíle v Plzni. Jen náletem ze 17. dubna byly téměř zničeny Škvřňany a Karlov, dělnické čtvrti Plzně. Americké bomby zabily 624 občanů města a 453 jich zranily.

To americkým leteckým silám nestačilo. Hned den na to přiletěli na Plzeň znovu a znovu rozsévala jejich letadla smrt. Celkem padlo v Plzni za oběť americkým náletům z dubna 1945 769 životů českých lidí a 542 osob bylo zraněno. Bylo úplně pobořeno 505 budov a přes 5.000 poškozeno. To byly celé dvě třetiny domů v Plzni. Americké nálety vyřadily přes sedm a půl tisíce bytů z obydlení a připravily tak jejich obyvatele o přístřeší. Seřaďovací nádraží bylo zničeno a Plzeň ztratila jatky a celou jateční čtvrť.

Vražděním a rozbíjením se představila americká armáda obyvatelům Plzně. Tak ji v Plzni poznali ještě dříve, než se v městě objevila. Ale i ostatní města západních Čech poznala zločinné bombardování amerického letectva.

25. března 1945 napadla americká letadla Cheb a zničila svými bombami obytné domy v dnešní Žižkově, Havlíčkově, Riegrově a Palackého ulici. Při náletu bylo zabito na 800 osob, včetně mnoha politických vězňů. Americké bomby totiž zasáhly tábor, ve kterém byli u Chebu koncentrováni. Přes 70 francouzských antifašistů a nezjištěný počet sovětských zajatců při tom zahynulo. Čtrnáct dní na to provedli Američané nový nálet na Cheb. Přesný počet obětí nebyl zjištěn, ale byl velmi značný.

Jedním z vrcholů amerického barbarství bylo bombardování chrámu sv. Mikuláše v Chebu 20. dubna 1945. Obyvatelé, kteří chtěli lokalizovat vzniklý požár kostela byli odstřelováni z palubních zbraní doprovodných amerických stíhaček.

25. dubna 1945, tři neděle po vyhlášení Košického vládního programu, provedlo americké letectvo svůj poslední velký nálet v Evropě - nálet na plzeňské Škodovy závody. Na 500 amerických bombardérů svrhlo přes 5.000 tříštivých, fosforových a zápalných bomb. 29 objektů závodu bylo úplně zničeno, 21 velmi těžce poškozeno a 33 poškozeno těžce. Závod byl bez proudu, komunikační spoje prakticky neexistovaly.

Čtrnáct dnů před koncem války v době, kdy nacisté nemohli z Plzně odvézt již ani šroubek pro frontu, v době, kdy Berlín byl již obklíčen Sovětskou armádou, kdy rudá vlajka vlála již na Labi, bylo zhruba 70 % plzeňské Škodovky zničeno. (Plzeň byla díky Škodovým závodům jedním z nejdůležitějších závodů v Československu. Společně s německými koncerny Krupp a Rheinmetall patřila mezi tři nejdůležitější zbrojní továrny, pracující pro Třetí říši).

Ewa Konečná
Vzpomínka na válku II

Kolik měst spalených,
jak němci žalovali,
kolik mrazů bez viny,
jak slzami bolesti plakalo,
jen proto, že kdosi ve své pyšce
nechtěl nevísteček
a nechtěl matek,
jímž válka děti vzala.
A když hořela země
a prázdnotou pouští se stala,
nikdo již nemohl plakat
nad osamělým rohem,
protože celá města
byla velkým hřbitovem
a všichni jsme plakali.
(Úryvek)

Setkání na Labi

Americké letecké síly bombardovaly Škodovku, protože chtěli zničit průmysl, který měl náš pracující lid převzít, a který měl lidu sloužit. Protože chtěli vyřadit jakoukoli konkurenci jejich monopolů a trustů těžkého průmyslu. Pro tyto zištné cíle Wall Streetu neváhali američtí finanční magnáti ani na okamžik vydat rozkaz ke zničení Škodovky. Neváhali ani okamžik vraždit v Plzni stovky mužů a žen. Pro obohacení kapes newyorských burziánů rozsévala americká letadla v Plzni smrt.

Petr Cvalín

MOJE VZPOMÍNKY

Jmenuji se Libuše Popelková a dnes bydlím v Horšovském Týně. Narodila jsem se v roce 1928, mám tedy věk, při kterém už se člověk může zamýšlet nad celým svým dlouhým životem.

Proč a jak je možné, že stále ještě žiji? Dokázala jsem být trochu prospěšná té naší krásné ojedinělé zeměkouli a lidstvu vůbec? Nejsem žádný vědec ani abnormálně nadaný člověk. Jsem průměrný člověk s vyvinutým mozkem – jak my lidé o sobě hrdě říkáme – s rozumem.

Ovšem 2. světová válka nám ukázala, že i v lidské podobě mohou být zrůdy, které právě onen rozum dokážou používat k násilným obludnostem a ne ke svému zdokonalování, k lásce, vzájemné pomoci a pochopení.

Měla jsem ve svém životě štěstí žít v kolektivu tělesně postižených, kde vzájemná pomoc byla samozřejmostí. Jisté je, že jsme součástí vesmíru s klady i zápory. My, lidé, však máme právě ten náš rozum, kterým můžeme sami sebe zdokonalovat k lepšímu. Kdy to konečně lidstvo pochopí, přestane si vzájemně ubližovat a vymýšlet válečné konflikty?!?

Tak jako každý člověk by mohl o sobě psát román, nejsem ani já výjimkou. Ve dvou letech při záškrtu vzdal doktor už boj o můj život, ale jistá žena mi protáhla krk husím brkem namočeným v petroleji a já jsem se nadechla a žiji dodnes. Ve čtyřech letech po rodinném neštěstí mě a mladší sestřičku zachránilo, že nám byla podaná dobrá první pomoc a my jsme nevykrvácely. A tak podobně procházel můj další život, snad proto si ho dokážu tolik vážit. Dnes, kdy si připomínáme 70. výročí osvobození naší vlasti od nacistické okupace, probíhají v mé paměti různé vzpomínky.

Zabrání našeho pohraničí v mých deseti letech jsem skoro nevnímala. Ovšem utvoření protektorátu z naší země v roce 1939 jsem už přijímala s pláčem a obrovským smutkem. Příchod Němců do Prahy, doprovázený deštěm, sněhem a studeným větrem, byl i pro nás děti krutým procitnutím, při kterém jsme si uvědomovaly pohromu, která naší vlast postihla. Při letech prožitých v kruté válečné době jsme nějak rychleji dospívaly.

Byly jsme se sestrou od roku 1934 v Jedličkově ústavu v Praze na Vyšehradě. Hned po okupaci naší země zabrali Němci i novostavbu ústavu pro kanceláře SS. Museli jsme se my, chovanci, se školou přestěhovat do letního sídla v Lochovicích, které však bylo bez tepla z ústředního topení a tak bylo především pro obrněné nevhodné a ti každou zimu proleželi s omrzlinami. Samozřejmě jsme také neměli dostatek jídla, protože od začátku okupace byl zaveden lístkový příděl potravin a omezené příděly ostatních surovin, například i otopu. Proto také byl pro nás nejhorší trest, že jsme při nějakém provinění nedostali svačiny, večeři nebo i oběd. Navážené skutečné příděly v gramech na den nám předkládali tak, abychom si uvědomovali, jak je jídlo vzácné a na co máme nárok. Protože škola v ústavu byla soukromá a do žádné vyšší školy by nás nevzali, museli jsme poslední rok měšťanky navštěvovat v Lochovicích. Jako školní svačinu nám mazali chléb řepnou marmeládou. Zřejmě byla řídká a chléb jsme jedli jako měkkou houbu. Teprve po stížnosti žáků, že se jim z takové svačiny dělá špatně, nám pod marmeládu potřeli chléb margarínem. Bylo to pro nás už přijatelnější jídlo, ale stále v době našeho růstu a dospívání nedostačující. A tak jsme hlad zaháněli okolo silnice napadaným, třeba i nedozrálým ovocem, hlohovými jablíčky a nebo podradným chlebem, koupeným takzvaně pod rukou od mlynáře v Lochovicích.

Po skončení 4. ročníku měšťanky jsme dál do škol nastoupili v Praze a museli jsme se ubytovat ve staré budově ústavu společně s učiteli, studenty i dělníky, protože tam byly i dílny a vedení ústavu. Byla to smutná válečná léta, když Němci nás po atentátu na Heydricha neustále v rozhlase seznamovali každý den se jmény popravených lidí. Chovanci, kteří měli někoho z rodiny v odboji, čekali vždy, zda neuslyší jméno svých blízkých. Ve sklepích jsme prožívali skutečné nálety, které začaly až v posledních měsících války. Při těchto náletech likvidovali továrny, ale i památky, veřejné i soukromé stavby. Například i nemocnice ústavu dostala tehdy sedm zásahů. Měl to být nálet na Janečkovu továrnu ve Vršovicích. V této rozbořené nemocnici zahynulo několik mých ležících přátel, kteří se nedostali včas do krytu. Při tomto náletu, na rohovém kusu podlahy, přežil na vozíku mladý úředník v 1. patře. Tuto hrůzu odnesl okamžitým úplným zbělením vlasů. Po válce vždy při této vzpomínce se začal třást a nemohl o tom ani mluvit. Tak jako dodnes víme, že lidé z koncentračních táborů ze sonderkomanda nemohli o hrůzách, které prožili, také ani promluvit.

Ústav zaměstnal ve válce několik studentů jako učitele, kterým před promocí zavřeli vysoké školy, a mezi kterými byli i takoví, co pracovali v odboji. Například Marie Marjánová z Puclic a Jaroslav Metelka z Úpice, který se musel nakonec ukrývat mezi horníky na Ostravsku.

(pokračování na str. 7)

Puclice

Když sebrali v Puclicích všechny muže do koncentračního tábora, tak náš bratr Toník sehnal na Kdyňsku mladé chlapce a pomohli ženám v Puclicích sklídit obilí.

Nemohu také zapomenout na strýce Vaška Kociana ze Kdyně, který se z koncentráku vrátil jako kostra potažená kůží a musel opatrně zvykat tělo na normální stravu. I to byl pro mě hrozný zážitek.

V září 1944 Němci zavřeli už všechny školy a tak osvobození – konec války – jsem prožila doma ve Smržovicích, kde nás osvobodili Američané. Přivítali jsme je s obrovskou radostí i taneční zábavou, na kterou si přivezli celé nákladní auto německých žen z Nýrska. My jsme několik důstojníků měli ubytovaných v našem pokoji. Prala a žehlila jsem jim prádlo, povlékala jsem peřiny bílým damaškem, ale oni si lehli do postelí i v botách, tak jak byli z fronty zvyklí.

Když jsme 5. května 1945 byli na zábavě na Brančově, volala Praha o pomoc. Okamžitě jsme se zábavou končili a chlapečci se dali dohromady a jeli Praze na pomoc.

Po všech těch válečných útrapách, abychom naši rozbitou a vykradenou republiku opět obnovili pro normální život, pracovali jsme zdarma na nové výstavbě a obnově. Je velmi smutné a je mi to stále líto, že naše tehdejší úsilí a nadšení bylo po převratu v roce 1989 zesměšněno, výsledek naší práce rozkraden a republika je zadlužená víc jak v těch krutých válečných letech.

Na vše, co jsem prožila, se nedá zapomenout.

Libuše Popelková

KOMU PROSPÍVÁ VÁLKA

Při pohledu na vedlejší obrázek asi každý řekne, že nikomu, vždyť války jsou jedním z největších zel, které si lidé sami na sebe vymysleli.

Pamětníci si vzpomenu na rok 1945 - s jakou radostí, nadšením a úlevou vítali lidé konec druhé světové války. Vždyť ten, kdo zažil obě světové války v minulém století, tak musel být pevně přesvědčen, že už nikdy nemůže být další válka, že se lidstvo poučilo. Milióny mrtvých stále žalují...

Přesto existují lidé, pro které válka není tak strašná. Ono vidět ji z

dálky, z relativního bezpečí je poměrně snadné. A komu pak, že to válka prospívá??? Zeptejte se neviditelné ruky trhu - třeba vám odpoví. Ano, trh, zákon nabídky a poptávky. Vyrábět zbraně je tak snadné a výnosné. Ale když neexistuje poptávka, tak přebytek nabídky snižuje ceny. A to je pro globální byznysmeny nepředstavitelná situace. A tak nezbyvá nic jiného, než poptávku trochu povzbudit. Jednou s odvoláním na vznik nových technologií, tu zase vymyšlením nějakého potencionálního nepřítele, no a v neposlední řadě je to vyprovokováním nějakého alespoň lokálního konfliktu.

Zkus se, čtenáři, zamyslet nad tím, kolik těchto konfliktů jsi za svůj život už zažil - třebaš zatím jen z médií. Afghánistán, Irák, Sýrie, Jemen, Libyi, Grenada... a mohl bych vyhledávat dále. Všude v těchto zemích byla zvýšená poptávka po zbraních. Každá vystřelená kulka má v sobě i hodnotu zisku pro majitele zbrojovky.

V roce 2007 chtěli Saudové koupit od Velké Británie stíhačky Eurofighter Typhoon. Cena jedné stíhačky cca 2,5 miliardy Kč. Potom stačí jeden kus vyřazeného RPG v rukou nějakého fanatika (údajně se na černém trhu prodává za pár tisíc) a miliardy jsou pryč. A musí se koupit nová stíhačka. A obchod pokračuje.

Dokážete si představit, kolik zbraní bylo použito/zničeno ve druhé světové válce?

Během druhé světové války dodaly USA zemím protihitlerovské koalice válečný materiál v hodnotě 46 miliard amerických dolarů. Tyto dodávky reprezentovaly 13 procent amerických výdajů na obranu. Lví podíl dodávek směřoval do Velké Británie - 30 miliard dolarů. Sovětský svaz obdržel válečný materiál v hodnotě 9,9 miliard dolarů, Francie 1,4 miliardy a Čína 631 milionů. USA zásobovaly válečným materiálem celkem 42 zemí.

Sovětský svaz obdržel statisíce vojenských vozidel a motocyklů. Nedostatek paliva byl řešen dodávkami celkem 2,5 milionů tun ropných produktů. Rooseveltova štědrá „zahradní hadice“ dodala Stalinovi 595 lodí, včetně 28 fregat, 105 ponorek, 77 obchodních lodí, 22 torpédových člunů, 104 protiponorkových plavidel a jiných lodí. Sovětské letectvo dostalo 4.952 stíhaček Aerocobra a 2.410 stíhacích letadel Kingcobra. Nejslavnější sovětský pilot druhé světové války, trojnásobný Hrdina Sovětského svazu Alexander Pokryškin, vzlétal proti Hitlerovým leteckým esům ve stíhačce Aerocobra.

Dohodou o půjčce a pronájmu získal Sovětský svaz 2.700 bombardérů A-20 a 861 bombardovacích letadel B-25. Sovětské tankové divize byly vyzbrojeny 7.056 tanky, armáda dostala 8.218 protiletadlových děl, 131.600 kulometů a menších pěchotních zbraní.

SSSR vyrobil 30.000 tanků a 40.000 letadel od roku 1943. Ale musí být rovněž vzato do úvahy, že dodávky v rámci americké půjčky a pronájmu přicházely do Sovětského svazu během nejkritičtějšího období války - hlavně v druhé polovině roku 1942.

USA ve válečných letech dodaly Sovětskému svazu 2,3 miliony tun oceli. Toto množství dostačilo k výrobě 70.000 tanků T-34. Objem dodávek aluminia byl 229.000 tun, což dostačovalo pro pokrytí potřeb sovětského leteckého a tankového průmyslu pro dva roky. Je nutno zmínit i dodávky potravin: 3,8 milionů tun konzervovaného vepřového masa, uzenin, másla, čokolády, sušených vajec atd. Sovětská armáda dostala rovněž 423.000 telefonů a desetitisíce bezdrátových stanic. SSSR dostal materiál a strojové vybavení pro rafinerie ropy, baterie, stany padáky a tak dále a tak dále. Rudá armáda byla obuta do 15 milionů párů amerických vojenských bot.

Dodávky USA do SSSR byly (údajně?) placeny zlatem s místem dodání v amerických přístavech. Znamená to tedy, že konvoje potopené nacistickými ponorkami byly předem zaplacené. A zisková výroba mohla na americkém kontinentu prakticky nerušeně pokračovat. Samozřejmě s patřičným ziskem.

Můžete se tedy divit, že válečné konflikty jsou realitou i v 21. století?

Josef Bartoníček

BOTY

Příběh, se kterým vás chci seznámit, se odehrál na sklonku druhé světové války. Byl začátek jara. Němci do-
stávali „na frak“ na všech frontách. Z východu je tlačila Rudá armáda, z druhé strany jednotky americké armády.
Bylo obyčejné ráno. Zašel jsem se podívat do sedničky ke starému dědovi a babičce, jak jsme říkali prarodičům.
Okna místnosti směřovala do luk a polí. Po chvíli jsem uviděl nějaký pohyb na jednom z krechtů. Myslel jsem si,
že nějaká zvířata vybírala něco z krechtu. Za chvíli jsme ale poznali, že se jedná o lidi, kteří pochodovali ve velké
skupině směrem k Pocinovicím.

Zanedlouho jsme se dověděli, že to byli zajatí rudoarmějci, které Němci nahnali do jedné ze stodol. Tato sku-
pina byla jednou ze stovek „pochodů smrti“, které se Němci snažili odvést z míst, kde je nelidsky věznili.
Když se ženské o zajatcích dověděly, začaly vařit polévku a postupně ji zajatcům nosily. Strážé – staří chlapi – byli
benevolentní a nekladli ženám odpor. Tím všechno nekončilo.

Po setmění někdo klepal v sedničke na okno. V okně se rýsovala zarostlá, špinavá tvář. Praděda otevřel okno
a onen muž vlezl do sedničky. Rozuměl jsem jenom jedno slovo: „Brot“. Prosil o chléb. Bylo mu pochopitelně přá-
ní splněno. Když děda říkal babičce, aby přinesla chléb, zajatec pochopil, že je mezi slovanskými bratry. Pomalu si
ulamoval kousky chleba svými špinavými rukama. Trochu jsem se ho bál, ale za chvíli jsem pochopil, že mi z jeho
strany žádné nebezpečí nehrozí a uklidnil jsem se. Vypadal totiž hrozně. Otrhaný, hrozně špinavý, na nohou ro-
zedrané boty, bez podrážky.

Když se trochu najedl, ukázal na svoje boty a prosil dědu o jiné. Děda neváhal a přinesl mu jeho pracovní.
Zajatec si je obul a prohlásil, že v nich dojde domů. Mezi ruštinou a češtinou není zas tak velký rozdíl. Když se pře-
zul, zmizel stejnou cestou do tmy.

Dospělí pak o celé události ještě chvíli rokovali. Přáli našemu hostu šťastný návrat „domoj“. Na podlaze stály
boty jako památka na nečekanou návštěvu. Děda chvíli přemýšlel, zda je má vyhodit nebo je zkusit nechat opravit.
Vrchní část byla podšita beránkem. Byly to letecké boty.

I v jejich případě se potvrdila stará lidová moudrost o „zlatých českých ručičkách“. Švec odvedl perfektní
práci. Děda v nich pak ještě řadu let chodil do práce.

Vždy, když přichází výročí konce války, vzpomínám na tuto epizodu z dětství. Kladu si pokaždé otázku, jak
tento neznámý zajatec skončil. Dostal se opravdu „domoj“, jak odhodlaně prohlašoval?

František Novák

